

Kader voor de relatie met China

december 2022
Provincie Zuid-Holland

Inleiding

Doel

Doel van dit kader is om te verankeren hoe de provincie economische risico's beheert en mensenrechten meeneemt in de economische relaties die de provincie Zuid-Holland onderhoudt met regio's in China.

Het kader is in aanvulling op het bestaande Chinabeleid beschreven in de Internationale Strategie 2020-2023 die in 2019 is vastgesteld door Provinciale Staten.

Aanleiding

Waarom onderhoudt provincie Zuid-Holland een relatie met de Chinese provincies?

Het antwoord op die vraag was tot op heden: vooral vanwege de economische overwegingen. Het karakter van de Zuid-Hollandse China relaties draagt daarmee bij aan een concurrerend Zuid-Holland. In recente jaren is deze relatie echter complexer geworden. De geopolitieke ontwikkelingen hebben de relaties tussen China, Europa en de Verenigde Staten in een ander daglicht gesteld. Vanuit het Rijk is er daarom meer oog voor bijvoorbeeld (economische)veiligheid, cyberspionage en beïnvloeding vanuit China.¹ Daarnaast komen er steeds vaker rapporten naar buiten over de verslechterde mensenrechtensituatie in China.²

Deze ontwikkelingen zijn aanleidingen geweest voor een herijking van de relatie die de provincie momenteel met de Chinese provincie Hebei en andere regio's in China onderhoudt. Met dit kader dienen alle activiteiten van de provincie in relatie tot China te voldoen aan de beheersmaatregelen vastgesteld en zal de provincie mensenrechten meer integraal meenemen in haar activiteiten. Op het gebied van mensenrechten zal de provincie daarmee één van de pioniers zijn op decentraal niveau.

Leeswijzer

Voorwaarden voor de voorzetting van de relatie	3
Beheersing economische risico's.....	4
Mensenrechteninzet	6
Monitoring.....	9

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z09525&did=2019D19427>

² <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/xinjiang-report-china-must-address-grave-human-rights-violations-and-world> / <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/china-and-tibet> / <https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/landen/china-informatieplatform>

Voorwaarden voor de voorzetting van de relatie

Aan de voorzetting van de provinciale relatie met de Chinese provincie Hebei en andere regio's in China wordt in dit kader drie voorwaarden gesteld:

1. Het Rijk staat positief tegenover het onderhouden van de relatie met China;
2. Er is sprake van een duidelijke vraag vanuit het Zuid-Hollands bedrijfsleven;
3. De provincie kan zelf bepalen welke activiteiten zij wel en niet onderneemt:
 - a. binnen de economische prioriteiten en de beheersing economische risico's;
 - b. binnen de mensenrechten paragraaf van dit kader.

Mocht aan één van deze voorwaarden niet meer worden voldaan dan zullen Provinciale Staten hiervan op de hoogte worden gesteld om de relatie te kunnen heroverwegen.

Positie van het Rijk

De relatie met China is door het Rijk geanalyseerd in de notitie 'Een Nieuwe Balans' in 2019, met als leidraad 'open waar het kan, beschermend waar het moet'.³ Zuid-Holland opereert ten alle tijde binnen de kaders die het Rijk schept op buitenland beleid. Binnen de huidige kaders van 'Een Nieuwe Balans' is ruimte voor regionale overheden om in te zetten op relaties met internationale partners. In de nota juicht het Rijk regionale vriendschapsbanden toe als aanvulling op nationaal beleid. Uiteraard is daarbij goede afstemming met het Rijk belangrijk.

Vraag uit het bedrijfsleven

Momenteel blijft de vraag vanuit het Zuid-Hollands bedrijfsleven groot. Dit bleek mede uit het rondetafelgesprek van 1 juli 2022 waarin verschillende bedrijven het belang van de provinciale China relatie benadrukte.⁴ China is een politieke en economische grootmacht waar Nederlandse bedrijven niet omheen kunnen. Het is met 1,4 miljard consumenten de grootste afzetmarkt. Daarnaast importeert Nederland in 2019 voor 43 miljard euro aan goederen uit China. Een groot gedeelte hiervan reist door de Rotterdamse haven. Glastuinbouw is een belangrijke sector voor Zuid-Holland, vooral richting China. In 2017 bedroeg de export van kasmaterialen 1,3 miljard euro. De voornaamste graadmeter voor de vraag vanuit het bedrijfsleven blijft de deelname aan inkomende en uitgaande missies (zie evaluatie).

Behoud van de eigen lijn

China gebruikt decentrale banden in de eerste plaats als een poort naar kennis- en innovatierijke industrieën. China heeft duidelijk voor ogen in welke industrieën en sectoren Nederland een mondiale voorloperpositie heeft en waar China de Nederlandse kennis kan gebruiken om de eigen internationale afhankelijkheden af te bouwen.⁵ In de provinciale relatie met China is het essentieel hier bewust mee om te gaan.

Dit kader is bedoeld om helder aan te geven binnen welke grenzen de provincie wel en niet de relatie met Chinese regio's wil blijven onderhouden. Het geeft aan in welke sectoren zij dit doen, met welke beheersmaatregelen zij dit doen en hoe zij omgaat met mensenrechten. Mocht opereren binnen dit kader niet langer mogelijk zijn zullen Provinciale Staten hiervan op de hoogte worden gesteld. De jaarlijkse evaluatie is bedoeld om dit scherp te blijven monitoren.

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z09525&did=2019D19427>

⁴ Zie stukken agendapunt relatie met China: <https://pzh.notubiz.nl/vergadering/963984>

⁵ <https://www.clingendael.org/publication/vriendschap-winnen>

Beheersing economische risico's

De economische paragraaf van het kader gaat in op het beschermen van onze kennis en economische belangen. De actielijnen benoemd in deze paragraaf zijn niet nieuw. De provincie speelt al langer in op economische risico's die samenwerking met China meebrengt. Het bevat vooral aanscherpingen op de al bestaande beheersmaatregelen.

Waar zet de provincie op in?

Kern van het provinciaal Chinabeleid is dat de provincie Zuid-Holland alleen inzet op sectoren waarop zij iets te bieden heeft en die geen risico vormen voor de Nederlandse samenleving en economie. De provincie volgt hierin het voortschrijdend inzicht op Europees niveau en altijd de adviezen van het Rijk.

In het kader van de herziening van het industrieel beleid heeft de Europese Commissie een studie gedaan naar strategische aandachtsgebieden en een verdiepende vervolgstudie gedaan om te onderzoeken in welke sectoren de strategische autonomie van de Europese Unie versterkt kan worden en daarmee de afhankelijkheid van landen zoals China verminderd kan worden.⁶ Dit gaat over de sectoren zoals de farmaceutische industrie, batterijen, waterstof, halfgeleiders, cloud computing, cyber security en zeldzame metalen. In dit kader stelt de provincie Zuid-Holland niet in te zetten op deze door het Rijk of Europese Unie hoog risico bestempelde producten of sectoren.

Daarnaast houdt de provincie vast aan de drie prioritaire beleidssectoren waarop de provincie momenteel actief is in haar huidige relatie met de Chinese provincie Hebei en andere regio's in China:

1. Land-en tuinbouw dat werkt aan veilig en gezond systeem van voedsel;
2. Duurzame verstedelijking waarin vooral gekeken wordt naar klimaatadaptatie;
3. Watermanagement.

De bovengenoemde sectoren komen ook terug in het huidige Memorandum of Cooperation dat de provincie Zuid-Holland met de provincie Hebei heeft getekend. Op de andere benoemde sectoren, haven logistiek, handel en investeringen, life sciences en gezondheid en educatie, zal de provincie niet actief op inzetten. Mocht hier wel een vraag vanuit China en het Zuid-Hollands bedrijfsleven of kennisinstellingen komen wordt eerst gekeken naar de specifieke doelen en producten en eventuele risico's van de uitwisseling. Voor eventuele toekomstige memoranda zal scherp getoetst worden welke sectoren wel en niet passen binnen dit kader.

Hoe zet de provincie hierop in

Voor de beheersing van de economische risico's zijn de afgelopen jaren verschillende concrete stappen ondernomen. Het is goed hier te onderschrijven dat de provincie op dit vlak vooral een positieve bijdrage kan leveren aan het beschermen van de economische belangen van Zuid-Holland. De provincie biedt namelijk een kanaal dat anders voor Zuid-Hollandse bedrijven, maar ook het Rijk, gesloten blijft.

Dit kader bevat vijf concrete actielijnen op het beheersen van economische risico's die grotendeels al worden toegepast in de huidige relatie met Chinese partners.

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy/depth-reviews-strategic-areas-europes-interests_en/
<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/48878>

1. Streng selectie van sectoren en inhoudelijk inzet handelsmissies

De provincie blijft scherp op de specifieke inzet binnen de drie genoemde prioritaire sectoren in dit kader. De uitwerking van de inzet vindt plaats in het jaarplan. Hierin wordt meegewogen welke producten binnen de sectoren hoog risico zijn in relatie tot bijvoorbeeld intellectueel eigendom of nationale veiligheid. Naast een sterke betrokkenheid van het bedrijfsleven in deze analyse wordt hierbij ook nauw samengewerkt met andere partners zoals Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, InnovationQuarter, en Zuid-Hollandse gemeenten die samenwerkingsverbanden hebben in China. In de organisatie van de handelsmissies is zodoende meegewogen wat wenselijk is om te promoten binnen de sectoren.

Als er samenwerkingsverzoeken voor andere sectoren komen voor inkomende missies, dan stemt de provincie altijd af met het ministerie van Buitenlandse Zaken of deze een hoog risico vormen. Hierbij schakelt de provincie ook met InnovationQuarter.

2. Informatie bescherming

De provincie volgt het beleid van het Rijk wanneer zij een handelsmissie organiseert naar China. De provincie Zuid-Holland is nauw in contact met het Rijk en heeft verschillende bijeenkomsten belegd over de beveiliging van informatie richting China. Ook in het missieboekje van de provincie wordt standaard de informatie over het beschermen van gegevens in China opgenomen.

3. Informatie voorziening

De provincie speelt ook een positieve rol in de bescherming van Zuid-Hollandse bedrijven, door in haar uitgaande missies aandacht te besteden aan de economische risico's en gegevensbescherming. Zo ontvangen alle deelnemers aan de handelsmissies de adviezen over informatie bescherming middels het missieboekje en een briefing.

4. Screening bij support Chinese investeringen

Bij investeringen van Chinese bedrijven in Zuid-Holland kan vooral InnovationQuarter ondersteuning bieden. Zij hebben nauw contact met de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) om te beoordelen of zij met specifieke bedrijven wel of niet moeten samenwerken vanuit het oogpunt van economische veiligheid. Dit geldt per definitie voor bedrijven die, in plaats van zich te willen vestigen, op zoek zijn naar Nederlandse bedrijven om te acquireren. Gekeken wordt of: het een Staatsbedrijf betreft, zij iets komen halen of brengen, en of het verzoek past binnen de sectorale keuzes in de China Strategie van InnovationQuarter uit 2019. In het geval van een negatief advies op basis van screening of andere twijfels, zullen deze bedrijven niet door InnovationQuarter ondersteund worden.

5. Diplomatie

De grootste toegevoegde waarde van de relatie van de provincie van Zuid-Holland met haar Chinese partners is de toegang die dit verschaft tot anders gesloten deuren. De provincie gebruikt die positie op twee manieren in relatie tot economische risico's:

1. De relatie wordt gebruikt om bedrijfsrisico's te ondervangen door te bemiddelen in specifieke kwesties. Denk hierbij aan het aanvragen van vergunningen en visa, maar ook aan disputen over intellectueel eigendom;
2. Daarnaast gebruikt de provincie het geboden podium tijdens handelsmissies om kwesties als intellectueel eigendom aan orde te stellen in speeches en gesprekken met relevante instanties. Ook bedrijven zelf krijgen zo beter toegang om in gesprekken met Chinese relaties zorgen aan de kaak te stellen.

Mensenrechteninzet

De mensenrechtensituatie werd tot op heden vaak informeel en ad hoc besproken in de relatie die de provincie Zuid-Holland onderhield met China. Er zijn zeker voorbeelden van situaties waarin mensenrechten zijn aangekaart. Het bespreken van mensenrechten in het buitenland is tot nu toe echter vooral gezien als een verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken vanuit het nationale buitenlandbeleid. Het staat provincies wel vrij om in hun relaties hier meer aandacht aan te besteden. Met dit kader zal de provincie Zuid-Holland mensenrechten meer integraal meenemen in haar activiteiten met Chinese partners.

Amnesty Internationaal Nederland (hierna Amnesty) geeft in haar adviesrapport in 2021 suggesties voor een kader waarbinnen mensenrechten meer integraal kunnen worden meegenomen in de decentrale relaties met China.⁷ Dit adviesrapport vormt de basis van de mensenrechtenparagraaf van dit kader. Het is goed om te benoemen dat, met dit kader, de provincie Zuid-Holland één van de eerste decentrale overheden is die vorm geeft aan een integrale manier om mensenrechten centraal te zetten in internationale decentrale relaties. Monitoring van de voortgang en het succes is daarom een belangrijk onderdeel.

Waar zet de provincie op in?

De provincie zet in haar relaties met China in op de economische thema's land- en tuinbouw, watermanagement en duurzame verstedelijking. Deze thema's komen terug in de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (2. geen honger, 3. goede gezondheid en welzijn, 6. schoon water en sanitair, en 11. duurzame steden en gemeenschappen).⁸ Hiermee heeft de Zuid-Hollandse samenwerking met China een positieve impact op levensstandaarden in beide landen.

Naast deze thema's is er een aantal kernwaarden. De Nederlandse overheid zet daarbij onder andere in op het behoud van universele standaarden (in het bijzonder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens). Deze zijn nauw verbonden met de waarden die de provincie Zuid-Holland in haar coalitieakkoord ook als organisatie nastreeft. Voor de provincie betreft het diversiteit en inclusie waarbij racisme, antisemitisme, discriminatie en uitsluiting niet worden getolereerd. In samenwerking met de ambassade, bedrijven en NGO's gaat de provincie op zoek naar de specifieke issues die spelen in een regio voordat een inkomende of uitgaande missie wordt ingericht. Denk hierbij aan rechten van minderheden (b.v. religieus of etnisch), arbeidsrechten, vrouwenrechten en ouderzorg.

In de verdere verkenning zal de provincie met Chinese en Zuid-Hollandse partners de inzet uitwerken (zie hieronder). In de jaarlijkse evaluatie wordt gekeken naar de ontvankelijkheid op bovenstaande onderwerpen. Mocht het overbrengen van onze boodschap lastig blijken op een onderwerp, dan wordt dit aangegeven in de evaluatie.

Hoe zet de provincie hierop in?

Nederland zet in op mensenrechten als integraal onderdeel van het buitenlands beleid in de overtuiging dat dit, naast individueel welzijn, leidt tot een meer stabiele,

⁷ https://www.amnesty.nl/content/uploads/2021/03/Amnesty-International-Adviesdocument-Mensenrechten-in-Decentrale-Partnerschappen-met-China_.pdf?x82206

⁸ <https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>

welvarende wereld. De integrale aanpak is tevens van belang omdat de manier waarop mensenrechten besproken worden in China zijn weerslag heeft op de effectiviteit van de boodschap. Door in de provinciale handelsmissies oog te hebben voor en aandacht te besteden aan specifieke regionale issues maakt de provincie mensenrechten concreter, relevanter en beter wederzijds aan te dragen binnen de partnerrelatie. Wederzijds, omdat het voor de dialoog ook van belang is kritisch te kijken naar de eigen provincie.

Dit kader stelt vijf concrete actielijnen voor waarmee de provincie handen en voeten geeft aan de integrale aanpak.

1. Verdere verkenning: betrekken van belanghebbende

Amnesty adviseert dat bij een integrale mensenrechtenaanpak het van belang is om activiteiten samen vorm te geven met andere belanghebbenden. Het betreft zowel provinciale partners als Chinese partners. Het gezamenlijk optrekken is van belang om twee redenen:

1. In de kern betekent de integrale aanpak dat alle belanghebbenden worden meegenomen in de inzet. Dit betekent dat bijvoorbeeld ook Zuid-Hollandse bedrijven actief meedenken over hun bijdrage aan de inzet;
2. Om de effectiviteit van de inzet te monitoren is het van belang om een breed perspectief te krijgen op de waarde van de inzet. Dit kan alleen als de provincie een zo breed mogelijke netwerk onderhoudt met bijvoorbeeld ook Chinese maatschappelijke organisaties.

De verkenning zal eerst een inzet vragen om alle belanghebbenden te kunnen identificeren en tot afspraken te komen. Hier zal ongeveer een half jaar voor moeten worden uitgetrokken is de inschatting. Op basis van de verkenning kunnen bedrijven en kennisinstellingen, zowel collectief als individueel, geactiveerd worden om mensenrechten te integreren in hun zakelijke aangelegenheden met Chinese partners en heeft de provincie een breed netwerk om haar inzet te blijven evalueren.

2. Aanscherping protocol inkomende missies

De provincie Zuid-Holland heeft in 2019 een protocol opgesteld voor het al dan niet ontvangen van delegaties uit China. Het protocol dient nu vooral om de hoeveelheid inkomende missies beheersbaar te houden en om economische risico's te beheersen. Het toetst in drie stappen of: 1) het verzoek komt van een regio waarmee Zuid-Holland een vriendschapsrelatie heeft, 2) het een prioritaire sector betreft en 3) het een speciaal verzoek is van een Nederlandse provinciale partner.

Het voorstel is om de factor mensenrechten in dit protocol op te nemen als extra afweging. Hierbij wordt er een analyse van de regio op het gebied van mensenrechten uitgevoerd. Openbare bronnen kunnen hiervoor worden geraadpleegd (waaronder openbare sanctielijsten) en ook zal het netwerk worden ingezet dat middels de verkenning is opgebouwd (naast Amnesty, InnovationQuarter en het postennetwerk).

Mocht er specifieke zorgen opkomen, dan wordt dit gecommuniceerd met de Chinese delegatie. Als er sprake is van zwaarwegende terreurdaden of crackdowns in de regio die een verzoek doet om ontvangen te worden (zogenaamde 'RedFlag' gebieden), dan wordt de ontvangst geweigerd. Mocht een delegatie op basis van het protocol worden ontvangen, dan wordt tijdens het bezoek aandacht besteed aan relevante onderwerpen die zijn geïdentificeerd. Zie onder het kopje 'communicatiemomenten' hoe hier invulling aan gegeven kan worden.

3. Aanscherping programmering voor uitgaande missies

Uitgaande missies worden enkel georganiseerd naar regio's waar de provincie Zuid-Holland een vriendschapsrelatie mee onderhoudt, of waar er een specifieke vraag komt van een Nederlandse provinciale partner en het doel van de missie aansluit bij de provinciale prioritaire sectoren.

De uitgaande missies krijgen in het vervolg een toevoeging gericht op mensenrechtenkwesties. In het programma van de missies en de briefing wordt standaard achtergrondinformatie toegevoegd over de mensenrechtensituatie in de desbetreffende regio en er wordt een handvat toegevoegd over het wanneer en hoe de mensenrechten ter sprake kunnen worden gebracht. Voor de briefing voorafgaand aan de missie wordt een maatschappelijk organisatie (bv. Amnesty) uitgenodigd om haar visie op de situatie in de betreffende Chinese regio te geven.

Waar mogelijk worden ook Chinese maatschappelijke organisaties betrokken bij de voorbereiding aan het bezoek. Dit kan rechtstreeks vanuit de provincie of via contacten met Nederlandse organisaties, bedrijven of andere instellingen. Het is hierbij belangrijk om verzekerd te zijn van de veiligheid en instemming van de Chinese partij. De provincie doet dit in samenspraak met de Nederlandse ambassade die hierover kan adviseren.

4. Aandacht voor mensenrechten tijdens communicatiemomenten

Amnesty benadrukt dat zowel stille als publieke diplomatie cruciaal is bij het versterken van de mensenrechten. Tijdens alle communicatiemomenten wordt afgewogen of mensenrechten besproken kunnen worden en op welke manier. De eerder benoemde principes zijn van belang om dit effectief te doen, dus mensenrechten integraal meenemen in de bredere boodschap en het wederkerig maken van de dialoog.

Bij de gesprekken tijdens inkomende en uitgaande handelsmissies zal er standaard rekening gehouden worden met mensenrechtenonderwerpen die kunnen worden opgebracht, waarbij telkens wordt geëvalueerd welke vorm de meest geschikte is. Dit kan een politieke dialoog zijn. Echter gezien de beperkte resultaten van de nationale mensenrechtendialoog is het zeker nuttig om andere vormen te verkennen. Zo kan het open en democratische karakter van de Nederlandse samenleving en het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen van haar bedrijfspartners zichtbaar worden gemaakt in bezoeken om zodanig het belang ervan te tonen.

Het is ook belangrijk om deze communicatiemomenten te documenteren. Het uitnodigen van Nederlandse pers bij inkomende missies zal daarmee de standaard worden en ook bij uitgaande missies zal bekeken worden hoe publieke verslaglegging van de missies kan worden vormgegeven.

5. Stimuleren van initiatieven

In de integrale aanpak van Amnesty is het van belang om provinciale partners te stimuleren om actief mee te denken over hoe zij verdere invulling kunnen geven aan de waarden die zij voorstaan. Het betreft hier vooral Zuid-Hollandse bedrijven actief in Chinese regio's waar ook de provincie relaties mee onderhoudt. In de bovengenoemde verkenning zal worden bekeken waar kansen liggen. Er zijn voorbeelden van bedrijven die werknemersrechten of gelijke behandeling uitdragen in concrete campagnes in China. De provincie kan ondersteunen in het identificeren en samenbrengen van partners voor dit soort initiatieven en hiermee een positieve bijdrage leveren aan concrete acties. Zeker zodra het netwerk is uitgebreid middels de verkenning.

Monitoring

Om de effectiviteit van het kader te toetsen is een jaarlijks evaluatiemoment ingebouwd, waarover Provinciale Staten geïnformeerd zullen worden. In de evaluatie worden alle aspecten van dit kader meegewogen. De provincie zal rapporteren aan de hand van de drie voorwaarden in dit kader voor het behoud van de relatie met China.

Positie van het Rijk

De positie van het Rijk zal jaarlijks worden meegewogen in de evaluatie. Nieuwe relevante nationale beleidskaders worden getoetst aan dit kader. Verder zal de provincie gesprekken met het ministerie en de ambassade voeren om andere verschuivingen in het beleid mee te nemen.

Vraag uit het bedrijfsleven

De evaluatie zal de vraag vanuit het bedrijfsleven rapporteren aan de hand van de inkomende missieverzoeken en de deelname aan uitgaande handelsmissies van de provincie. Mochten er door externe factoren, zoals Covid-19-restricties, redenen zijn waarom dit laag is dan zullen alternatieve benchmarks worden opgesteld. Hiermee evalueert de provincie de toename of afname in de vraag vanuit het bedrijfsleven.

Behoud van de eigen lijn

De evaluatie zal de meeste aandacht besteden aan het rapporteren op het behouden van de eigen lijn zoals geformuleerd in dit kader. De vragen die daarbij centraal zullen staan zijn:

1. Is de provincie (nog) in staat om vast te houden aan haar prioritaire sectoren?
2. Is de provincie (nog) in staat om haar beheersmaatregelen voor economische risico's effectief uit te voeren?
3. Is de provincie (nog) in staat om de mensenrechten mee te nemen?

Economische beheersmaatregelen

Voor de economische beheersmaatregelen zal de evaluatie specifiek rapporteren op de inhoudelijke inzet van de inkomende en uitgaande missies. Hierin wordt aangegeven of deze aansluit bij de prioritaire sectoren van dit kader. Ook rapporteert de provincie incidenten waarin een Chinese partner verzocht om in te zetten op hoog risico sectoren of producten en hoe deze verzoeken zijn afgehandeld. De provincie zal ook rapporteren welke diplomatieke interventies er zijn geweest en wat de resultaten hiervan waren.

Mensenrechten inzet

De evaluatie rapporteert allereerst alle activiteiten die dat jaar zijn gedaan onder de vijf actielijnen. Dit vormt de basis.

Het meten van de impact van mensenrechtenactiviteiten in China is lastig. Dit maakt de inzet echter niet minder relevant. Om toch zicht te krijgen op de effectiviteit van de inzet zal de provincie in gesprek gaan met haar belanghebbenden. Om dit goed te kunnen doen, is de verkenning en netwerkopbouw dus van cruciaal belang. Specifiek zal de provincie de ontvankelijkheid benoemen van: 1) haar Chinese partners in de dialogen; 2) Nederlandse bedrijven om integraal te werken aan mensenrechten en 3) maatschappelijke organisaties in China en Nederland om samen op te trekken in relevante onderwerpen. Hiermee geeft de evaluatie een ingekleurd beeld van de inzet.

Tot slot heeft de provincie de intentie om op te trekken met andere decentrale overheden die met de adviezen van Amnesty hun relatie met China opnieuw vormgeven om zo gezamenlijk de lessen te trekken uit de praktische uitvoering.